

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep
0033 OSLO

Saksbehandler, innvalgstelefon
Sigurd Lenes, 33371180

Uttalelse - nasjonal ramme for vindkraft på land – vindkraftutbygging

Betydelige deler av de utvalgte områdene i Telemark/Vestfold har nasjonale og vesentlige regionale rekreasjon/friluftslivs-, natur- og landskapsverdier som ikke er hensyntatt i ekskluderingsrundene.

Fylkesmannen ved miljøavdelingen anbefaler at deler av områdene som er i konflikt med villreininteresser, hubro- og kongeørnrevir tas ut. Dette gjelder deler av området — *Grenseområdene mellom Buskerud, Telemark og Vestfold*, området — *Aust-Agder og området — Nissedal*. Det vises til naturmangfoldloven § 5 (forvaltningsmål for arter), §8 (kunnskapsgrunnlaget), § 9 (føre-var-prinsippet) og § 10 (økosystemtilnærming og samlet belastning).

Miljøavdelingen vil videre fremheve at konflikten med friluftsliv/rekreasjonsinteresser anses som betydelig. For avklaring av konfliktpotensialet for friluftsliv/rekreasjon, henvises det til uttalelser fra Telemark- og Vestfold fylkeskommune og de berørte kommunene.

Vi viser til brev fra Olje og energidepartementet (OED).

Regjeringen fremmet forslaget om en nasjonal ramme for vindkraft i stortingsmeldingen «Kraft til endring – Energipolitikken mot 2030 (Meld. St 25 (2015 – 2016)).

De siste årene er det gitt mange vindkraftkonsesjoner som ikke har blitt realisert. I noen tilfeller har prosjektene ført til betydelige konflikter. Disse erfaringene tilsier at det er behov for i noe sterkere grad å styre hvor det søkes om konsesjon.

En nasjonal ramme skal definere større områder der det kan ligge til rette for utbygging av vindkraft på land. Det må tas utgangspunkt i en vurdering av vindressurser og kraftsystemets behov. Det er også viktig å lokalisere vindkraft slik at det ikke er nødvendig å bygge mye nytt kraftnett. Dette må så avstemmes mot andre viktige miljø- og samfunnshensyn.

OED ga 9.2.2017 NVE i oppdrag å lage et forslag til en nasjonal ramme for vindkraft. Ifølge bestillingsbrevet skal forslaget til nasjonal ramme bestå av to deler:

- et oppdatert kunnskapsgrunnlag om virkninger av vindkraft
- kart med oversikt over de mest egnede områdene for vindkraftutbygging i Norge

Rammen skal ikke være juridisk bindende eller en form for overordnet konsesjonsbehandling, men et *faglig råd om hvor det kan ligge til rette for lønnsom vindkraft*. Det vil fortsatt være mulig å få konsesjon for prosjekter utenfor områdene som er utpekt som mest egnet, samtidig som prosjekter innenfor de utpekte områdene kan få avslag.

NVE har arbeidet med 43 analyseområder som har blitt gjennomgått for å identifisere de mest egnede områdene for vindkraft i Norge. I NVEs forslag er det pekt ut 13 områder som anses som mest egnede for vindkraft på land i Norge. Videre er ytterligere 8 områder pekt ut som «nest best».

Det er i tillegg til områdene som er på høring blitt utarbeidet 21 temarapporter basert på en gjennomgang av norsk og internasjonal litteratur, erfaringer fra konsesjonsbehandling av vindkraftsaker og fra vindkraftverk i drift. Nasjonale fagmyndigheter og andre kunnskapsmiljøer innenfor de ulike temaene har deltatt i utarbeidelsen av rapportene. Dette er den mest omfattende kunnskapsgjennomgangen som har vært gjort av miljø- og samfunnsvirkninger av vindkraftverk i Norge.

Departementet ønsker innspill til NVEs forslag til nasjonal ramme og til om det bør fastsettes en nasjonal ramme for vindkraft i Norge.

Fylkesmannens miljøavdeling i Vestfold og Telemark har i uttalelsen fokusert på interesser av nasjonal eller vesentlig regional betydning. Det henvises her til veileder T-2/16 — Nasjonale og vesentlige regionale interesser på miljøområdet – klargjøring av miljøforvaltningens innsigelsespraksis.

Miljøavdelingens vurdering

Miljøavdelingen har vurdert om det er relevante miljøverdier av nasjonal og vesentlig regional verdi i analyseområdet. Utgangspunktet er veileder T-2/16. Ekskluderte områder som inneholder viktige miljøinteresser er ikke omtalt da disse anses som hensyntatt. Noen er likevel tatt med grunnet behov for grensejusteringer av analyseområdet. Miljøavdelingen kan supplere med digitale kartdata dersom dette er ønskelig.

Området — Grenseområdene mellom Buskerud, Telemark og Vestfold

Rekreasjon/friluftsliv

Området inneholder svært viktige rekreasjonsområder både vinter- og sommerstid. Skrim – Vindfjell – Luksefjell vurderes som regionalt svært viktig. Det er opparbeidet et nettverk av stier og skiløyper som er i bruk hele året. Dette friluftsområdet anses som et av Vestfolds viktigste rekreasjonsområder. Området er snøsikkert vinterstid og benyttes av befolkningen i både Vestfold, Grenland og Søndre Buskerud.

De berørte kommunen har i forbindelse med høringsprosessen kartlagt friluftslivsinteressene etter miljødirektoratets metodikk. Dette har resultert i at større deler av analyseområdet nå er angitt som svært viktig/viktige friluftsområder. Det vises til oppdaterte kunnskap som nå er lagt inn i naturbase.

Miljøavdelingen anser at potensialet for konflikt med friluftsliv-/rekreasjonsinteresser innenfor analyseområdet er betydelig. Turbinstøy og visuelle forstyrrelser kan i tillegg til direkte bortfall av areal medføre redusert opplevelseskvalitet.

Landskap

Deler av vestfoldlandskapet ble kartlagt og verdiklassifisert i 2011. Kartlegging av landskap ble utført i forbindelse med utarbeidelse av den regionale planen for bærekraftig arealpolitikk i Vestfold (2011). Høyereliggende områder ble utelatt fra landskapsklassifiseringen av ressursmessige årsaker, samt at forventet utbyggingspress ble vurdert å være lite.

Landskapsrommet langs Lågendalen og sideelvers dalsider er klassifisert som et regionalt viktig landskap. Lågendalen er en prekvartær flatbunnet dalform med bratte skogkledde åser. Dalbunnen innehar et intakt kulturlandskap med naturlig innramming. Den meanderende elveflaten er sentral og et viktig landskapselement i dalbunnen. Selve dalbunnen inngår ikke i analyseområdet, men dalsidene ligger innafor analyseområdets avgrensning. Lågendals dalsider anses som regionalt viktige og inngår som del av det helhetlige landskapsrommet.

Landskapsrommet i Telemark er etter det vi kjenner ikke kartlagt. Området er kalkrikt består av store sammenhengende skogområder der store deler er urørte eller tilnærmet urørte.

Miljøavdelingen vurderer kunnskapsgrunnlaget (særlig i Telemark) som mangelfullt. I Vestfold gjelder dette i hovedsak de høyereliggende områdene. Det anbefales derfor kartlegging etter nasjonal metode før konklusjon fattes.

Naturtyper

Analyseområdet ligger i all hovedsak i produktiv skog, som i varierende grad er naturtypekartlagt. Særlig er kunnskapsgrunnlaget mangelfullt i tidligere Lardal kommune. Kartleggingsgraden i resterende deler av analyseområdet er noe mer dekkende, men det er fremdeles mye som ikke er naturtypekartlagt. Skogområdene er i hovedsak MiS-kartlagt (miljøregistrering i skog) og det er påvist flere større nøkkelbiotoper. Registrering av rødlistearter er mangelfull.

Skogområdene ligger i hovedsak i lavereliggende områder (>300 moh.), og relativt mye av skogen ligger på høyere boniteter. Skog i lavereliggende områder på produktiv mark er arealer som ofte har varierte naturtyper, stort artsmangfold og høy biologisk produksjon. Analyseområdet inneholder flere verneområder og områder som kan være aktuelle for fremtidig frivillig vern.

Generelt er fragmentering og inngrep i naturskog den største trusselen for livsmiljøene til truede og sjeldne arter i skog. Dagens flatehogst øker stadig fragmenteringen av sammenhengende, eldre naturskog og vanskeliggjør muligheten for større, robuste livsmiljø og skogreservat i fremtiden.

Miljøavdelingen gjør oppmerksom på at det i forbindelse med høringsprosessen har tilkommet flere verneområder i dette området. Det henvises til Naturbase for kartgrunnlag.

I tillegg til de registrerte verneområdene og områder i verneprosess, bør det nærmere vurderes om områder med eldre naturskog (hogstklasse 5), og områder med viktige miljøregistreringer (MiS/nøkkelbiotoper/naturtyper/rødlistearter), skal ekskluderes fra analyseområdet.

Fugl

Det er registrert mye aktivitet av rovfugl (matsøk og hekkeaktivitet). Dette er attraktive habitat for en rekke rovfuglarter. Rovfugl er særlig sårbare for vindkraftutbygging og andre tekniske installasjoner på grunn av fuglenes adferd, morfologi og lave reproduksjonsrate. Mange av rovfuglene er typiske termikkflygere som benytter vind både i horisontalt og vertikalt plan for å spare energi under matsøk. Hekkeområder og viktige områder for matsøk er områder som har forhøyet kollisjonsrisiko. Trekk-korridorer langs lineære topografiske strukturer anses også som viktige.

Miljøavdelingen viser til at det innenfor området er seks kongeørnrevir. I tillegg hekker flere andre rovfuglarter i området. Det er ikke observert hekkende hubro i området senere år, men det finnes én eldre hekkelokalitet.

Store pattedyr

Mange store pattedyr unnviker i stor grad områder som jevnlig oppsøkes av mennesker og foretrekker større uforstyrrede områder, som gjerne sammenfaller med nettopp den type områder som er interessante for vindkraftutbygging.

Området består har store sammenhengende skogområder. Dette er områder hvor det er fast tilhold av gaupe og hjortevilt. Intakte større sammenhengende naturområder har en viktig funksjon som forflytnings- og spredningskorridor.

Miljøavdelingens konklusjon

Miljøavdelingen viser til at betydelige deler av analyseområdet har nasjonale og vesentlige regionale natur- og landskapsverdier som ikke er hensyntatt i ekskluderingsrundene. Miljøavdelingen anser konfliktpotensialet med frilufts-/rekreasjonsinteresser som betydelig. Vi anbefaler at området delvis eller i sin helhet tas ut av hensyn til *rekreasjons/friluftslivs-* og naturinteresser.

Området — Aust-Agder

Rekreasjon/friluftsliv

Miljøavdelingen har begrenset kjennskap til områdets verdi for friluftsliv/rekreasjon. Vi viser derfor Telemark Fylkeskommune og uttalelsene fra Nissedal og Fyresdal kommune for avklaring av konfliktnivå.

Landskap

Området inngår som en del av landskapsområdet skog- og heibygdene på sørlandet og i Telemark. Landskapet er variert og består av småkuperte viddelandskap med lave dalganger og åsdrag til mer variert blanding av ulike typer åser, hei og vidder. Vegetasjonen domineres av fjellskog, men det er også innslag av edelløvskog i enkelte områder. Med bakgrunn i at store deler av området i Telemark er urørt (INON), er det lite kunnskap om konkrete landskaps- og naturkvaliteter i området. Kunnskapsgrunnlaget vurderes i dette området som mangelfullt.

Naturtyper

Analyseområdet ligger i all hovedsak i områder med fjellskog som i liten grad er naturtypekartlagt. Skogområdene er delvis MiS-kartlagt og det er påvist enkelte nøkkelbiotoper. Registrering av rødlistearter vurderes som mangelfull. Det bør nærmere vurderes om områder med viktige miljøregistreringer (MiS/nøkkelbiotoper/naturtyper/rødlistearter) skal ekskluderes. Kunnskapsgrunnlaget vurderes i dette området som mangelfullt.

Fugl

Miljøavdelingen viser til at området er et viktig område for rovfugl. Det er i innenfor områdets avgrensing (i Telemark) registret to hubrorevir og tre kongeørnrevir. Ytterligere to kongeørnrevir er tilgrensende. Miljøavdelingen har vanskelig for å se at en fremtidig konsesjon i dette området er forenlig med ivaretagelse av forvaltningsmålet for hubro og kongeørn. Vi anbefaler derfor at deler av området som inngår i hubro- og kongeørnrevir tas ut. For konkret angivelse bes det tas kontakt med miljøavdelingen.

Store pattedyr

Skogsområdene som inngår i Telemark har fast tilhold av gaupe og hjortevilt. Dyrenes bruksmønster i området er ikke kjent for Miljøavdelingen. Det anbefales at ytterligere kunnskap innhentes.

Miljøavdelingens konklusjon

Miljøavdelingen anbefaler at deler av område som inngår i hubro- og kongeørnrevir tas ut. For konkret angivelse bes det tas kontakt med miljøavdelingen.

Området — Nissedal

Rekreasjon/friluftsliv

Områdene øst for Nisser — Kyrkjebygdheia/Gautefall, samt Vrådal er regionale viktig områder for rekreasjon/friluftsliv, og er svært mye brukt av befolkningen i Grenland og søndre Telemark. Det er i disse områdene både alpinanlegg, vinter- og sommerløyper. Miljøavdelingen har begrenset kjennskap til bruken av området mellom Fyresvatn og Nisser og viser derfor til Telemark Fylkeskommune og uttalelsene fra Nissedal og Fyresdal kommune.

For konkret avklaring av konfliktnivå henviser vi til Telemark Fylkeskommune og uttalelsene fra Kviteseid-, Nissedal- Drangedal- og Fyresdal kommune.

Landskap

Området inngår som en del av landskapsområdet skog- og heibygdene på sørlandet og i Telemark. Landskapet består av en blanding av fjell og skog. Området fremstår som stort og sammenhengende og relativt urørt i de indre delene (større INON-områder). Det er lite kunnskap om konkrete landskaps- og naturkvaliteter i området.

Naturtyper

Området består i hovedsak av hei- og fjellskog på fattig berggrunn som i liten grad er naturtypekartlagt. Skogområdene er delvis MiS-kartlagt og det er påvist enkelte nøkkelbiotoper. Registrering av rødlistearter vurderes som mangelfull. Ved Håtteit mellom Nisser og Fyresvatn er det høy tetthet av utvalgt naturtype slåttefjell. Det bør nærmere vurderes om områder med viktige miljøregistreringer (MiS/nøkkelbiotoper/naturtyper/rødlistearter) skal ekskluderes. Kunnskapsgrunnlaget vurderes i dette området som mangelfullt. Potensialet for funn av viktige naturverdier anses for å være lavt.

Fugl

Det er i analyseområdet registret seks kongeørnrevir. Eventuelle konsesjoner i dette området vil komme i konflikt med kongeørnrevirene.

Store pattedyr

Våmur-Roan villreinområdet ligger i sin helhet innenfor analyseområdet. Dette er et relativt lite villreinområde på ca. 375 km² som ble etablert ved utvandring fra Setesdal Austhei på 1980-tallet.

Bestandsmålet er på ca. 200 dyr, og reinen beiter mye i skog. Villreinens arealbruk i dette området ser ut til å endre seg fra år til år og fordeler seg ut over hele villreinområdet. Reinen ser ut til å bruke områdene sør for Napevatn i større grad enn områdene nord for vannet. I Våmur Roan opptrer reinen sjeldent i store flokker og det vanlige er 20—30 individer sammen.

Det er ikke definert egne kalvingsområder og man antar at simlene kalver spredt ut over villreinområdene. De mest brukte kalvingsområdene finnes antagelig i nærheten av vinterbeitene. Det er helårsbeite og to trekkområder i området mellom Fyresvatnet og Nisser. Villreinområdet er lite og sårbart, og i deler av området er det relativt omfattende hyttebygging med ferdsel som kan påvirke villreinen negativt.

Miljøavdelingen viser til anbefaling fra Miljødirektoratet og ber om at del av området som inngår i Våmur–Roan villreinområde tas ut. Det vises til at villreinområdet er lite og ytterligere fragmentering vil kunne få store konsekvenser for den villreinstammen.

Miljø- og samfunnssikkerhetsavdelingens konklusjon

Miljøavdelingen anbefaler at del av område som inngår i Våmur–Roan villreinområde og kongeørnrevir tas ut. For konkret angivelse bes det tas kontakt med miljøavdelingen. Videre bør avklaring av frilufts-/rekreasjonsinteressene i området avklares med Telemark Fylkeskommune og de berørte kommunene.

Oppsummering

Betydelige deler av de utvalgte områdene i Telemark/Vestfold har nasjonale og vesentlige regionale rekreasjon/friluftslivs-, natur- og landskapsverdier som ikke er hensyntatt i ekskluderingsrundene.

Fylkesmannen ved miljøavdelingen anbefaler at deler av områdene som er i konflikt med villreininteresser, hubro- og kongeørnrevir tas ut. Dette gjelder deler av området — *Grenseområdene mellom Buskerud, Telemark og Vestfold*, området — *Aust-Agder* og området — *Nissedal*. Det vises til naturmangfoldloven § 5 (forvaltningsmål for arter), §8 (kunnskapsgrunnlaget), § 9 (føre-var-prinsippet) og § 10 (økosystemtilnærming og samlet belastning).

Miljøavdelingen vil videre fremheve at konflikten med frilufts-/rekreasjonsinteresser anses som betydelig. For avklaring av konfliktpotensialet for friluftsliv/rekreasjon, henvises det til uttalelser fra Telemark- og Vestfold fylkeskommune og de berørte kommunene.

Med hilsen

Elisabet Rui (e.f.)
direktør i Miljøavdelingen

Sigurd Lenes
rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

Larvik kommune	Postboks 2020	3255	LARVIK
Siljan kommune	Postboks 16	3749	SILJAN
Drangedal kommune	Gudbrandsvei 7	3750	DRANGEDAL
Kviteseid kommune	Kviteseidgata 13	3850	KVITeseID
Skien kommune	Postboks 158	3701	SKIEN
Sandefjord kommune	Postboks 2025	3202	SANDEFJORD
Nissedal kommune	Treungvegen 398	3855	TREUNGEN
Telemark fylkeskommune	Postboks 2844	3702	SKIEN
Fyresdal kommune	Klokkarhamaren 6	3870	FYRESDAL
Vestfold fylkeskommune	Postboks 2163	3103	TØNSBERG
Porsgrunn kommune	Postboks 128	3901	PORSGRUNN
Miljødirektoratet	Postboks 5672 Sluppen	7485	TRONDHEIM